

Г. Я. Бабій

Особливості впливу суспільно-психологічного середовища на інвестиційно-інноваційний потенціал розвитку українсько-польського транскордонного регіону

Досліджено особливості впливу суспільно-психологічного середовища на формування інвестиційно-інноваційного потенціалу розвитку українсько-польського транскордонного регіону. Основну увагу акцентовано на опортуністичній поведінці, яка чинить найбільш вагомий деструктивний вплив на ефективність використання інвестиційно-інноваційного потенціалу розвитку українсько-польського транскордонного регіону. Виявлено системоутворюючі чинники та основні механізми поширення основних типів опортуністичної поведінки в українсько-польському транскордонному регіоні. Запропоновано засоби нівелювання опортуністичної поведінки в контексті вдосконалення суспільно-психологічного середовища українсько-польського транскордонного регіону та нарощування його інвестиційно-інноваційного потенціалу. Першочергову увагу акцентовано на підвищенні якості людського та соціального капіталу, викоріненні корупції, адаптації у прикордонних з Польщею регіонах України сучасних організаційно-економічних засобів нарощування інвестиційно-інноваційного потенціалу розвитку.

Ключові слова: суспільно-психологічне середовище, українсько-польський транскордонний регіон, інвестиційно-інноваційний потенціал, транскордонне співробітництво, опортуністична поведінка.

Українсько-польський транскордонний регіон протягом тривалого часу перебуває у фокусі уваги вітчизняних учених-економістів і дослідників, які спеціалізуються на проблемах регіонального розвитку. Це зумовлюється його вагомою роллю як з погляду адаптації прикордонних з ЄС регіонів України до вимог і стандартів ЄС, так і в контексті розвитку транскордонного співробітництва між Україною та ЄС загалом. Особливо актуальними вказані дослідження стали після підписання Україною Угоди про асоціацію з ЄС, яка поставила перед нашою державою та її західними регіонами цілу низку нових викликів.

Значна частина цих викликів концентрується у площині формування та реалізації інвестиційно-інноваційного потенціалу розвитку економіки українсько-польського прикордоння. Адже в умовах поглиблення європейської інтеграції з'являється низка нових чинників для нарощування цього потенціалу, а також перспективних напрямів підвищення ефективності його використання. Одночасно виникають і ризики зниження вказаного потенціалу через певні об'єктивні і суб'єктивні причини, а також негативні тенденції розвитку транскордонного співробітництва між Україною та сусідніми країнами-членами ЄС, зокрема Польщею.

Як показує досвід, більшість проблем, пов'язаних з формуванням і використанням інвестиційно-інноваційного потенціалу розвитку транскордонних регіонів, які об'єднують сусідні прикордонні території України та країн-членів ЄС, концентрується у суспільно-психологічній площині. Наприклад, в українсько-польському транскордонному регіоні реалізація інвестиційно-інноваційних проектів часто блокується через виникнення таких суб'єктивно-психологічних і суспільно-політичних бар'єрів, як ментальні стереотипи, соціальні упередження, неприйняття партнерами позиції одне одного, акцентування уваги на культуральних і суспільно-політичних розбіжностях, несумісність звичаєвих норм тощо.

Зважаючи на гостроту окреслених проблем, дослідженню різних аспектів їх поширення в українсько-польському транскордонному регіоні присвячені численні публікації українських і польських авторів. Передусім це стосується наукових

публікацій Ф. Адамчука, В. Борщевського, Б. Кавалка, К. Куцаб-Бонк, Н. Мікули, Х. Притули, І. Тимечко, У. Садової, Ю. Цибульської та інших учених.

Так, Ф. Адамчук відзначає, що дифузія інновацій у межах транскордонного регіону має свою специфіку, оскільки прикордонні регіони, що його формують, як правило, відрізняються від центральних регіонів, мегаполісів та інших просторових структур. Зокрема, їх економічний розвиток визначається характерними фінансовими, інституційними та організаційними особливостями, передусім з огляду на те, що існує велика кількість чинників, здатних спричинити периферійність прикордонних територій [10, с. 15].

Н. Мікула зі співавторами вказують на те, що запорукою ефективного інноваційного розвитку транскордонного регіону є наявність висококваліфікованої робочої сили. Але часто невідповідність попиту та пропозиції на регіональних ринках праці саморегулюється шляхом міграції населення. При цьому потоки робочої сили стають особливо інтенсивними між сусідніми прикордонними регіонами різних країн. Адже різниця в рівнях соціально-економічного розвитку, а також величина заробітної плати та якість життя подекуди виявляються доволі відчутними. Це супроводжується нерівномірністю розміщення робочої сили, а також здатністю міграційних потоків набувати постійного і систематичного характеру. Як наслідок, інвестиційно-інноваційний потенціал транскордонного регіону використовується не повною мірою [6, с. 6].

На думку О. Дриля, інституційною основою для активізації інвестиційно-інноваційних процесів у межах українсько-польського транскордонного регіону є формування транскордонних кластерів. При цьому вказані кластери можуть давати необхідну віддачу лише в разі якісного стратегування їх розвитку [4].

Водночас у більшості публікацій, присвячених інвестиційно-інноваційним аспектам розвитку транскордонного співробітництва, у тому числі і в межах українсько-польського транскордонного регіону, не приділяється достатньої уваги суспільно-психологічним чинникам впливу. Насамперед це стосується браку наукових досліджень, спрямованих на виявлення глибинних мотивів, якими керуються учасники транскордонного співробітництва під час підготовки та реалізації інвестиційних проектів, що містять інноваційну складову.

Зважаючи на це, метою публікації є аналіз суспільно-психологічних аспектів формування та реалізації інвестиційно-інноваційного потенціалу розвитку українсько-польського транскордонного регіону, а також розробка на цій основі рекомендацій для органів державної влади і місцевого самоврядування щодо пріоритетних напрямів удосконалення його суспільно-психологічного середовища як головної передумови для активізації транскордонних інвестиційно-інноваційних процесів.

Акцентуючи увагу на основних чинниках суспільно-психологічного впливу на інвестиційно-інноваційний потенціал розвитку українсько-польського транскордонного регіону, першочергову увагу звертає на себе поширеність різних форм опортуністичної поведінки, яка знижує ефективність реалізації інвестиційних проектів, спрямованих на впровадження інновацій у сусідніх прикордонних регіонах України та Польщі. Ця поведінка знаходить свій вияв як у підприємницькій діяльності учасників транскордонного співробітництва, так і в роботі органів місцевого самоврядування та інститутів громадянського суспільства.

Термін «опортуністична поведінка» був уведений у науковий обіг Олівером Вільямсоном, який побудував свою теорію, виходячи з того, що люди (економічні агенти) переслідують власну вигоду, використовуючи для її досягнення всі доступні їм засоби, включаючи брехню, халатність чи ухиляння від взятих на себе зобов'язань [7].

Як правило, опортуністична поведінка породжується інформаційними асиметріями (різним обсягом інформації, якою володіють різні економічні агенти

про одне і те ж економічне явище чи процес). У науковій літературі виділяється три основні площини поширення опортуністичної поведінки відповідно до трьох основних типів інформаційних асиметрій: 1) «приховані характеристики» або зловживання, зумовлені «невидимою інформацією», яка дозволяє одному економічному агенту неякісно виконувати взяті на себе зобов'язання, оскільки інші агенти не мають повної інформації про ці зобов'язання (наприклад, при використанні виробником менш якісних і дешевших матеріалів для виготовлення продукції, яка продається споживачам за цінами тих товарів, які виготовлені з якісних і дорогих комплектуючих); 2) «приховані дії», спричинені приховуванням інформації (несумлінна поведінка, яка отримала назву «моральний ризик» і характеризується невиконанням або неякісним виконанням обов'язків одного економічного агента перед іншим через відсутність належного контролю, наприклад у разі якщо найманий працівник обманює свого працедавця); 3) приховані наміри, які несуть у собі загрозу вимагання (виникають у разі володіння одним з економічних агентів закритою інформацією, наприклад інсайдерською, про об'єкт майбутньої угоди, яка стає явною для інших агентів лише після укладення цієї угоди, зокрема про приховані дефекти товару, майбутнє зростання чи зниження ціни на нього, потенційне виведення на ринок товарів-замінників тощо) [1].

В українсько-польському транскордонному регіоні опортуністична поведінка, пов'язана зі зниженням інвестиційно-інноваційного потенціалу його розвитку, виявляється в усіх трьох окреслених площинах. Так, «приховані характеристики» знаходять своє відображення у проектуванні суспільно-психологічних проблем, породжених історичними та соціальними стереотипами, у сферу сучасних економічних відносин між учасниками українсько-польського транскордонного співробітництва. Наприклад, це стосується доволі стриманого або і недовірливого ставлення до інвесторів, особливо іноземних, які зазвичай є носіями інноваційних технологій, у тому числі – управлінських.

Крім того, у значної частини населення, особливо у прикордонних з Польщею регіонах України, збереглися рудименти мислення «соціалістичними» категоріями рівності та справедливості, що веде до толерування ними соціального популізму та сприйняття великих інвесторів (капіталістів) як суб'єктів, що схильні визискувати трудовий потенціал і природні ресурси приймаючої сторони. Це веде до підсвідомого або і зумисного блокування зусиль потенційних інвесторів, ускладнює реалізацію ними інноваційних проектів, погіршує інвестиційний клімат в усьому українсько-польському транскордонному регіоні. Саме цим типом опортуністичної поведінки викликана відсутність інвестиційних пропозицій у більшості територіальних громад, незахищеність прав власності інвесторів, прагнення місцевої влади та населення перекладати на інвесторів, особливо іноземних, частину не властивих їм витрат (ремонт доріг, модернізація об'єктів інженерної інфраструктури тощо).

До цього ж типу опортуністичної поведінки належать тіньова економіка, корупція та хабарництво, а також поширеність контрабандних операцій в українсько-польському транскордонному регіоні. Усі ці вияви економічного опортунізму спричинені приховуванням частини інформації про власні мотиви, цілі та способи їх досягнення тими економічними агентами, які через різні причини не можуть забезпечити ефективної реалізації власних економічних інтересів у межах чинного інституційно-правового поля.

Прикладами опортуністичної поведінки другого типу (яка чинить деструктивний вплив на активізацію інвестиційно-інноваційних процесів у межах українсько-польського транскордонного регіону, поширюючись у площині «прихованих дій») можуть слугувати неефективна діяльність єврорегіонів та інститутів громадянського суспільства. Адже обидва євро-регіони, які охоплюють

сусідні прикордонні регіони України та Польщі («Буг» і Карпатський), а також більшість громадських організацій, діяльність яких спрямована на реалізацію інфраструктурних проектів і на розвиток транскордонного співробітництва в українсько-польському прикордонні, здебільшого сконцентровані на реалізації проектів за програмами міжнародної технічної допомоги, вирішуючи при цьому вузьке коло завдань, сформованих грантодавцями.

Натомість функції з розбудови громадянського суспільства, підвищення якості людського та соціального капіталу українсько-польського транскордонного регіону, системної модернізації його інституційної та прикордонної інфраструктури, які покладаються на відповідні інституції в країнах-членах ЄС, здебільшого не виконуються або виконуються неякісно.

Тобто опортуністична поведінка, виражена у «прихованих діях», негативно впливає на діяльність неурядових організацій та єврорегіонів, які функціонують в українсько-польському транскордонному регіоні, перетворюючи їх на «грантоїдів». З цього приводу вітчизняні дослідники, зокрема, відзначають, що ті неурядові організації, які фінансуються головним чином з іноземних джерел, на сьогодні так і не змогли стати основою справжнього «третього сектору». У країнах-лідерах демократичного розвитку, відповідно до прийнятих норм, вважається нормальним співвідношення часток у бюджеті неурядових організацій, при якому 1/3 фінансування припадає на оплачувані послуги самої організації, 1/3 – на кошти, отримані за рахунок грантів (як з Державного бюджету, так і від фондів-донорів), та 1/3 становлять пожертви від бізнесу. Що ж стосується України, то структура фінансування наших неурядових організацій має дещо деформований характер. У середньому 80% в їх фінансуванні становлять кошти міжнародних фондів-донорів. А стратегія фінансування міжнародними фондами нашого «третього сектору» здебільшого спрямована на підтримку короткотермінових (з терміном виконання до одного року) проектів з бюджетами, які передбачають використання на потреби самої організації – виконавця проекту не більше 10% коштів [3].

У такій ситуації чинити який-небудь серйозний вплив на стимулювання розвитку інвестиційно-інноваційних процесів у транскордонному регіоні, що охоплює сусідні прикордонні території України та Польщі, вказані інститути громадянського суспільства просто не можуть.

Ще одним прикладом деструктивного впливу опортуністичної поведінки, ґрунтованої на приховуванні інформації, на активізацію інвестиційно-інноваційних процесів у межах українсько-польського транскордонного регіону, може слугувати низька якість людського капіталу, яка виявляється у несумлінності найманих працівників та їх девіантній поведінці. Найбільш типовими прикладами такої поведінки є різні види злочинства у компаніях-інвесторах, фальсифікація документів (приписки), змова з клієнтами та постачальниками, використання майна компанії в особистих цілях, комп'ютерні злочини тощо [5].

Описані приклади девіантної поведінки найманих працівників, які роблять реалізацію інвестиційних проектів у нашій державі та в її прикордонних з ЄС регіонах доволі ризикованою, особливо якщо мова йде про впровадження інновацій, зумовлюються погіршенням якості людського капіталу через відтік кадрів за кордон. Наприклад, позиція України в рейтингу здатності країни на втримання талантів, тобто високоосвічених кадрів і молодих кваліфікованих спеціалістів, відповідає 140 місцю зі 148. На фоні розвинутих країн-членів ЄС, де відповідні індекси мають максимальне значення, Україна є відвертим аутсайдером, межуючи з Єменом та Бурунді [9, с. 112].

Вказані недоліки підсилюються опортуністичною поведінкою мешканців українсько-польського транскордонного регіону, яку прийнято відносити до групи

прихованих намірів. Як уже зазначалося, цей тип опортуністичної поведінки зумовлюється інформаційними асиметріями, що виникають у разі володіння одним або кількома економічними агентами такою інсайдерською інформацією, яка є закритою для всіх інших.

В українсько-польському транскордонному регіоні вказаний тип опортуністичної поведінки поширився у специфічних формах економічної активності, передусім таких, як прикордонна (човникова) торгівля та малий прикордонний рух, котрі, своєю чергою, стали основою для спотворення пропорцій транскордонного товарообміну та укорінення деформованої системи економічної спеціалізації по різні боки українсько-польського кордону. Так, з українського боку концентрується низько технологічна, сировинно-орієнтована і трудомістка економіка, а з польського – більш сучасна та інноваційно-спрямована.

У наукових публікаціях, присвячених цій проблематиці, акцентується увага на тому, що очевидною стає невідповідність економічних потенціалів розвитку сусідніх польських та українських прикордонних регіонів. При цьому всіх учасників українсько-польського транскордонного співробітництва така ситуація влаштовує. Адже мешканці прикордонних з Польщею регіонів України отримують можливість вирішувати свої локальні та короткотермінові економічні проблеми шляхом доступу до значно потужнішого господарського потенціалу західних сусідів, а їх польські партнери мають змогу використовувати (чи навіть імпортувати) дешевий і відносно якісний людський капітал з України, розширюючи при цьому ринки збуту своєї продукції. Усе зазначене дає підстави для висновку про взаємну вигоду, яку отримують українські та польські учасники транскордонного співробітництва від наявних диспропорцій у рівнях економічного розвитку [2, с. 111].

Водночас для інвесторів, особливо тих, які готові вкладати свої фінансові ресурси в реалізацію інноваційних проектів, вказана ситуація виявляється неприйнятною. Адже укорінення економічних диспропорцій по різні боки кордону, особливо щодо якості людського капіталу та розвитку інфраструктури, породжує низку ризиків і погіршує інвестиційний клімат в усьому українсько-польському транскордонному регіоні.

Загалом описані приклади і типи опортуністичної поведінки, яка знижує інвестиційно-інноваційний потенціал розвитку українсько-польського транскордонного регіону, представлені в табл. 1.

Систематизація основних типів і характеристик опортуністичної поведінки з погляду її впливу на формування та використання інвестиційно-інноваційного потенціалу розвитку українсько-польського транскордонного регіону дає можливість розробити адекватні пропозиції щодо засобів нівелювання такої поведінки в різних сферах економіки досліджуваного транскордонного регіону.

Так, приховування даних, яке виявляється насамперед у заниженій якості соціального капіталу, корупції та контрабанді можна долати шляхом впровадження конкурентних механізмів функціонування транскордонних ринків. Для цього необхідно лібералізувати інституційно-правове середовище транскордонної економічної діяльності. Наприклад, можна запровадити п'ятирічні податкові канікули для всіх учасників транскордонного співробітництва, які легалізуються в якості суб'єктів транскордонного бізнесу. Крім того, значну частину послуг, що надаються сьогодні учасникам прикордонної торгівлі державними інституціями доцільно передати у сферу відповідальності підприємницьких структур, які здійснюватимуть їх на платних засадах, встановлюючи ціни на них відповідно до наявного попиту.

Таблиця 1

Типи та характер поширення опортуністичної поведінки в українсько-польському транскордонному регіоні з погляду активізації інвестиційно-інноваційних процесів

Основні характеристики	Типи опортуністичної поведінки		
	Приховування даних	Приховування дій	Приховування намірів
Економічна сутність	Вигода від закриття частини інформації щодо якості товару	Обман, шахрайство, несумлінне виконання своїх обов'язків	Вигода від володіння (користування) інсайдерською інформацією
Інформаційні асиметрії, що лежать в основі виникнення	«Невидима інформація»	«Прихована інформація»	«Закрита інформація»
Приклади поширення в українсько-польському транскордонному регіоні	Контрабанда, корупція, зниження якості соціального капіталу, стереотипи мислення	Неефективна діяльність євро регіонів та інститутів громадянського суспільства	Прикордонна торгівля, малий прикордонний рух, трудова міграція
Вплив на характер інвестиційно-інноваційних процесів	Погіршення інвестиційного клімату, блокування інноваційних імпульсів	Деформування інституційного середовища інвестиційно-інноваційної діяльності	Нераціональне розміщення інвестицій, зниження інноваційного потенціалу економіки
Основні механізми укорінення	Соціальний, ринковий	Фінансовий, інформаційний	Організаційно-економічний

Складено автором.

Важливого значення для активізації транскордонного бізнесу та підвищення його інвестиційно-інноваційного потенціалу в українсько-польському транскордонному регіоні має створення у прикордонних регіонах України та Польщі сучасних бізнес-інкубаторів, технологічних та індустріальних парків, інноваційних кластерів тощо.

На відміну від приховування даних, другий тип опортуністичної поведінки (приховування дій) укорінюється передусім через фінансовий та інформаційний механізми блокування інвестиційно-інноваційних процесів. В українсько-польському транскордонному регіоні він набув свого найбільшого поширення у формі дисфункцій у діяльності євро регіонів та інститутів громадянського суспільства, а також у зниженні якості людського капіталу, включаючи вияви девіантної поведінки мешканців прикордонних регіонів. Тому пріоритетним напрямом його подолання є реалізація навчально-освітніх проектів і громадських ініціатив, спрямованих на розвиток міжсекторного та державно-приватного партнерства за участю представників сусідніх прикордонних регіонів України та Польщі, підвищення кваліфікації інженерно-технічного та управлінського персоналу в українсько-польському транскордонному регіоні, формування транскордонних навчально-освітніх і наукових центрів, транскордонних мереж трансферу технологій та обміну знаннями, транскордонних наукових парків тощо.

І нарешті третій тип опортуністичної поведінки (приховування намірів) у межах українсько-польського транскордонного регіону поширюється переважно через організаційно-економічний механізм активізації інвестиційно-інноваційних процесів. Зокрема, пусковим імпульсом його деструктивного впливу є низька інституційна спроможність органів місцевого самоврядування прикордонних з Польщею регіонів України.

Це актуалізує необхідність підвищення фінансового та адміністративно-управлінського потенціалу органів місцевого самоврядування, яке в українсько-польському транскордонному регіоні може забезпечуватися завдяки успішному завершенню розпочатої у нашій державі адміністративно-територіальної реформи. Децентралізація влади, яка відбувається у процесі проведення цієї реформи, покликана забезпечити наближення інституційної структури органів місцевого

самоврядування України, до їх польських відповідників, що створить сприятливий інституційний ґрунт для налагодження ефективних транскордонних взаємодій між прикордонними регіонами обох держав задля нарощування їх спільного інвестиційно-інноваційного потенціалу на основі синергетичного ефекту.

Необхідно також подолати мутацію інститутів прикордонної торгівлі, транс-кордонної трудової міграції та малого прикордонного руху, які в сучасному своєму вигляді суттєво обмежують потенціал інвестиційно-інноваційного розвитку українсько-польського транскордонного регіону.

До засобів підвищення їх інституційної спроможності слід віднести розробку транскордонних стратегій і програм розвитку, спрямованих на орієнтацію українських і польських учасників транскордонного співробітництва об'єднувати зусилля в напрямі спільного використання людських і фінансових ресурсів для реалізації інвестиційних проектів у сфері економіки знань, трансферу інноваційних технологій, формування основ інформаційного суспільства тощо.

Подальші наукові дослідження у цьому контексті доцільно розвивати у напрямі розробки сучасних механізмів впровадження основ економіки знань у межах українсько-польського транскордонного регіону, а також для окреслення пріоритетних засобів нарощування інвестиційно-інноваційного потенціалу його розвитку в руслі креативної економіки.

Список використаних джерел

1. Асиметрія інформації та опортуністична поведінка // Підручники для студентів онлайн. – 2017. – Режим доступу: http://stud.com.ua/49045/ekonomika/asimetriya_informatsiyi_oportunistichna_povedinka/
2. Борщевський В. В. Інституційна пастка транскордонної дивергенції: причини формування та засоби усунення / В. В. Борщевський, К. Куцаб-Бонк // Регіональна економіка. – 2016. – №4(82). – С. 108-117.
3. Галич А. «Грантоїди» чи цеглинки громадянського суспільства // Дзеркало тижня. – 10.02.2006. – Режим доступу: https://dt.ua/SOCIETY/grantoyidi_chi_tseglinki_gromadyanskogo_suspilstva.html/
4. Дриль О. Стратегічні напрями розвитку транскордонного співробітництва «Україна-Польща» / О. І. Дриль // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Логістика». - 2014. - № 811. - С. 110-119. - Режим доступу: http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/29346/1/017_110_119.pdf
5. Лідерство в умовах появи девіацій і конфліктів // Підручники для студентів онлайн. – 2017. – Режим доступу: http://stud.com.ua/51796/medzhment/liderstvo_umovah_poyavi_devitatsiyi_konfliktiv
6. Мікула Н. А. Інфраструктура забезпечення розвитку транскордонних ринків праці в Україні / Н. А. Мікула, С. Е. Матвеев, Ю. О. Цибульська та ін.; відп. редактор Н. А. Мікула; Інститут регіональних досліджень НАН України. – Львів, 2013. – 202 с.
7. Одинцова М. І. Інституційна економіка / М. І. Одинцова // Підручники для студентів онлайн. – 2017. – Режим доступу: <http://econ.me.pl/institutsionalnaya-ekonomika.html>
8. Припула Х. М. Сучасний стан і перспективи розвитку транскордонного співробітництва за участю прикордонних регіонів України: соціологічна оцінка / Х. М. Припула, Ю. О. Цибульська, Я. Я. Калат, О. Б. Цісінська // Регіональна економіка. – 2016. – №2(80). – С. 181-190.
9. Щепіна Т. Проблеми формування сприятливого інвестиційного клімату в Україні / Т. Щепіна // Проблеми підвищення ефективності інфраструктури. – 2014. – № 38. – С. 109-114.
10. Adamczuk F. Dyfuzja innowacji w regionach transgranicznych / F. Adamczuk // Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wroclawiu. – 2014. – Nr. 348. – S. 13-21.

References

1. Asymetriia informatsii ta oportunistychna povedinka [Asymmetry of information and opportunistic behavior] (2017). Textbooks for students online. Retrieved from http://stud.com.ua/49045/ekonomika/asimetriya_informatsiyi_oportunistichna_povedinka/ [in Ukrainian].
2. Borshevsky, V. V., & Kucab-Bonk, K. (2016). Instytutsiina pastka transkordonnoi dyverhentsii: prychny formuvannia ta zasoby usunennia [Institutional Trap of Cross-Border Divergence: Causes of Formation and Remedies]. *Rehional'na ekonomika – Regional Economy*, 4(82), 108-117. [in Ukrainian].
3. Halych, A. (2006, February 10). «Hrantoidy» chy tshlynyky hromadianskoho suspilstva [«Grant-eaters» or bricks of civil society]. *Dzerkalo tyzhnya – Mirror of the Week*. Retrieved from https://dt.ua/SOCIETY/grantoyidi_chi_tseglinki_gromadyanskogo_suspilstva.html/ [in Ukrainian].
4. Dryl, O. (2014). Stratehichni napriamy rozvytku transkordonnoho spivrobotnytstva «Ukraina-Polshcha» [Strategic directions of development of «Ukraine-Poland» cross-border cooperation]. In *Visnyk Natsional'noho universytetu «L'viv'ska politekhnik». Seriya «Lohistyka» [Bulletin of National University «Lviv*

- Polytechnic». Series «Logistics»]: Vol. 811 (pp. 110-119). Retrieved from http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/29346/1/017_110_119.pdf/ [in Ukrainian].*
5. Liderstvo v umovakh poiavy deviatsii i konfliktiv [Leadership in the conditions of deviations and conflicts]. Retrieved from: http://stud.com.ua/51796/menedzhment/liderstvo_umovah_poyavi_deviatsiyi_konfliktiv [in Ukrainian].
 6. Mikula, N. A., Matvyeyev, Ye. E., Tsybul'ska, Yu. O., & et al. (2013). Infrastruktura zabezpechennia rozvytku transkordonnnykh rynkiv pratsi v Ukraini [Infrastructure for providing the development of cross-border labor markets in Ukraine]. Lviv: Institute for Regional Studies of the National Academy of Sciences of Ukraine. [in Ukrainian].
 7. Odintsova, M. I. (2007). Instytutsiyna ekonomika [Institutional Economics] (2017). Textbooks for students online. Retrieved from <http://econ.me.pn/institutsionalnaya-ekonomika.html> [in Ukrainian].
 8. Prytula Kh. M., Tsybul'ska Yu. O., Kalat Ya. Ya., & Tsisinska, O. B. (2016). Suchasnyi stan i perspektyvy rozvytku transkordonnogo spivrobitytstva za uchastiu prykordonnnykh rehioniv Ukrainy: sotsiologichna otsinka [Current state and prospects of cross-border cooperation with participation of near-border regions of Ukraine: sociological assessment]. *Rehional'na ekonomika – Regional Economy*, 2(80), 181-190. [in Ukrainian].
 9. Shchepina, T. (2014). Problemy formuvannia spryiatlyvoho investytsiynoho klimatu v Ukraini [Problems of forming a favorable investment climate in Ukraine]. In *Problemy pidvyshchennya efektyvnosti infrastruktury [Problems of improving the efficiency of the infrastructure]*: Vol. 38 (pp. 109-114). [in Ukrainian].
 10. Adamczuk, F. (2014). Dyfuzija innowciji w regionach transgranicznych [Diffusion of Innovations in Transborder Regions]. In *Research Papers of Wroclaw University of Economics*: Nr. 348 (pp. 13-21). [in Polish].

Babiy H. Ya. Features of the influence of social-psychological environment on the investment-innovative capacity of Ukrainian-Polish cross-border region development.

Investment-innovative processes have a considerable influence on the economy of Ukrainian-Polish cross-border region. They define the ability of adjacent border regions of Ukraine and Poland to accumulate enough human and financial capital in order to form and increase their own investment and innovative capacity. Meanwhile, under current social and economic conditions, social and psychological environment has increasing influence on the efficiency of this capacity exploitation. It includes major social groups attracted into cross-border cooperation process as well as the established forms of business relations between them and cultural norms, which define their features and application efficiency in cross-border goods exchange and in terms of cross-border investment-innovative projects' implementation.

Opportunistic behaviour, which has the most significant destructive influence on the efficiency of exploitation of investment-innovative capacity of Ukrainian-Polish cross-border region's development, is emphasized. In particular, principal defining factors and major extension mechanisms of main types of opportunistic behaviour in Ukrainian-Polish cross-border region are outlined. These include information asymmetries, corruption and smuggling, illegal cross-border operations peculiar to modern forms of border trade and small border movement, cross-border circular migration as well as activity of cross-border institutions in Ukrainian-Polish cross-border region.

The means of opportunistic behaviour elimination in the context of social-psychological environment improvement in Ukrainian-Polish cross-border region and increase of its investment-innovative capacity are suggested. Special attention is paid to improvement of the capacity of human and social capital, elimination of corruption, adaptation of modern organization-economic means and institutional leverages of investment-innovative capacity increase in the regions of Ukraine adjacent to Poland, in particular cross-border clusters, cross-border educational, training and scientific centers, cross-border networks of technologies transfer and knowledge exchange and cross-border business incubators, etc.

Particular attention is paid to the necessity to conclude the administrative-territorial and educational reform in Ukraine. The author proves the fact that these reforms are intended to lay institutional foundations for the development of social-psychological environment in Ukrainian-Polish cross-border cooperation and therefore to bring the state's border regions closer to the requirements and standards of the EU in order to give new impetus for activation of investment-innovative processes and to increase investment-innovative capacity of Ukrainian-Polish cross-border region's development.

Keywords: socio-psychological environment, Ukrainian-Polish cross-border region, investment-innovation capacity, cross-border cooperation, opportunistic behavior.

Бабій Григорій Ярославович – директор Новояворівського навчально-виховного комплексу «Загальноосвітня школа 2-го ступеня-ліцей» Яворівської районної ради Львівської області (e-mail: bgy.klen@gmail.com).

Babiy Hryhoriy Yaroslavovych – Director of the Novoyavorivsk Educational Complex “Secondary School of Second Degree Lyceum” of Yavoriv District Council of Lviv region.

Надійшло 21.09.2017 р.